

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

KOESOITTO

Mitä koesoittoon valmistautuvan huilistin olisi hyvä
tietää

Emilia Katariina Ilomäki

Opinnäytetyö
Toukokuu 2016
Musiikkipedagogin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Musiikkipedagogin koulutusohjelma

EMILIA KATARIINA ILOMÄKI

Koesoitto

Mitä koesoittoon valmistautuvan huilistin olisi hyvä tietää

Opinnäytetyö 1-38 sivua, joista liitteitä 10 sivua
Toukokuu 2016

Koesoitto on orkesterimuusikoiden ainoa rekrytointitapa. Se on muusikoiden työhaastattelu, jossa vain taidot ratkaisevat.

On vaikeaa valmistautua johonkin, josta ei tiedä mitään. Siitä syntyi idea tähän opinnäytetyöhön – tarpeesta valmistautua hyvin tuleviin koesoittoihin. Työ toimii apuna koesoittoon valmistautuvalle huilistille ja tuo koesoittotilannetta tutummaksi kokemattomalle muusikolle.

Työn aineistona toimii pääasiassa haastattelumateriaali, jota keräsin haastattelemalla Tampere Filharmonian intendenttiä, huilun äänenjohtajaa sekä vuorottelevaa konserttimestaria. Osallistuin opinnäytetyön tekemisen aikana omaan ensimmäiseen koesoittoon, josta kirjoitan tässä työssä. Tämä työ tarkastelee koesoittamista erityisesti huilistin näkökulmasta.

Tieto ja taito siirtyvät musiikkialalla yleensä suullisesti opettajalta oppilaalle, kokeneelta kokemattomalle. Se on tietoa, jonka yleensä saa hankittua vain kokemuksella ja kirjallista tietoa koesoitoista on niukasti. Näin on myös koesoittamisen suhteen.

Olen koonnut tähän tietoa ja kokemuksia koesoittotilanteista sekä vinkkejä koesoittoon valmistautuvalle huilistille. Osana työtä on myös raportti opinnäytetyökonsertistani ”Koesoitosta konsertiksi”.

Asiasanat: huilu, koesoitto, orkesterimuusikko, sinfoniaorkesteri

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Music pedagogue

EMILIA KATARIINA ILOMÄKI

Audition

What a flutist should know when preparing him/herself for an audition

Bachelor's thesis 1-38 pages, appendices 10 pages
May 2016

Audition is the only way to employ orchestra musicians. Audition is a job interview for musicians and only skills matter.

It is hard to prepare oneself if one doesn't know what they are preparing themselves for. From this point of view became the idea for this thesis – from the need to prepare oneself well for the auditions in the future. This thesis will provide tools for a flutist who is preparing her-/himself for an audition and make the audition situation more familiar to unexperienced musicians.

The study work for this work comes mainly from the interview material that I collected by interviewing the intendent, the principal flute and the co-concertmaster from Tampere Philharmonic orchestra. I took part to my first audition during the make of this thesis and I will also write about it in this work. This work is examines auditions especially from the point of view of a flutist.

On the field of music knowledge and skills are carried on from the teachers to the students by worth of mouth. It is knowledge that is usually gotten only by experience and there can be found only a small amount of literal information. This concerns also the audition theme.

In this work I have collected information and experiences from auditioning and some advice for a flutist who is preparing him-/herself for an audition. A report of the artistic part of my thesis, "From an audition to a concert", is also part of this work.

Key words: flute, audition, orchestra, musician

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	HAASTATTELUTUTKIMUS.....	7
	2.1 Teemahaastattelu.....	7
	2.2 Haastateltavien valinta.....	7
	2.2.1 Tampere Filharmonian intendentti.....	7
	2.2.2 Tampere Filharmonian vuorotteleva konserttimestari.....	8
	2.2.3 Tampere Filharmonian huilun äänenjohtaja.....	8
3	KOESOITTO.....	10
	3.1 Koesoittovalmistelut.....	10
	3.2 Koesoittolautakunta.....	11
	3.3 Koesoiton päätöksenteko.....	12
	3.3.1 Koesoittoon kutsuminen.....	12
	3.3.2 Päätöksenteko koesoittoilanteessa.....	13
	3.3.3 Koeaika.....	14
	3.4 Ensimmäinen koesoittokokemus.....	15
4	KONSERTTIRAPORTTI.....	19
	4.1 Konsertin suunnittelu.....	19
	4.2 Konsertin ohjelma.....	19
	4.2.1 Claude Debussy: Prélude à l'après-midi d'un faune.....	20
	4.2.2 Johann Sebastian Bach: Aaria, "Aus Liebe will mein Heiland sterben".....	20
	4.2.3 Georges Bizet: Entr'acte.....	21
	4.2.4 Felix Mendelssohn: Scherzo.....	22
	4.2.5 W. A. Mozart: Huilukonsertto G-duuri.....	23
	4.3 Tiedotus.....	23
	4.4 Konsertti vs. Koesoitto.....	24
5	VINKKEJÄ KOESOITTOON.....	25
	LÄHTEET.....	27
	LIITTEET.....	28
	Liite 1. Haastattelu, Helena Hiilivirta.....	28
	Liite 2. Haastattelu, Annaleena Jämsä.....	30
	Liite 3. Interview, Anton Chausovskij.....	32
	Liite 4. Konserttiohjelma.....	34
	Liite 5. Konsertin taltiointi (DVD).....	38

1 JOHDANTO

Koesoitto on orkesterimuusikoiden ainoa rekryointitapa. Koesoitto on muusikon työhaastattelu, jossa vain taidot ratkaisevat.

On vaikeaa valmistautua johonkin, josta ei tiedä mitään. Helsingin kaupungin orkesterin vuorottelevana konserttimestarina pitkään toiminut viulisti Erkki Palola (2007) kirjoittaa hyvin Muusikko-lehden artikkelissa: ”Jos kokelas ei ole selvillä siitä, mitä koesoitossa tapahtuu, hän ei saa siinä koko kapasiteettiaan käyttöön”(Palola, E. 2007. 8-10). Tästä ajatuksesta syntyi idea opinnäytetyöhön - tarpeesta valmistautua hyvin tuleviin koesoittoihin. Kun muusikko valmistuu opinnoistaan, on jokaisella orkesterimuusikon urasta haaveilevalla edessä koesoitto ennemmin tai myöhemmin, sillä se on ainoa tapa, jolla orkesterimuusikoksi voi työllistyä.

Tämä opinnäytetyö selvittää koesoittoikäntäntöä yleisesti, jotta koesoittoon valmistautuva muusikko osaisi varautua tilanteeseen parhaalla mahdollisella tavalla. Erityisesti esillä on huilistin näkökulma koesoittoamiseen ja työ sisältää esimerkkejä muun muassa Tampere Filharmonian kuluneen vuoden huilun koesoittoista.

Olen haastatellut teemahaastattelun keinoin Tampere Filharmonian henkilökunnan koesoittoilanteiden asiantuntijoita. Haastattelussa olivat Tampere Filharmonian intendentti Helena Hiilivirta, huilun äänenjohtaja Annaleena Jämsä sekä vuorotteleva konserttimestari Anton Chausovskii.

Tämän opinnäytetyön teon aikana olen itse osallistunut elämäni ensimmäisiin koesoittoihin ja tämä työ sisältää kokemuksia ja taustatietoa myös niistä. Opinnäytetyön osana oli konsertti nimeltä ”Koesoitosta konsertiksi”, jossa esitin huilun koesoittoissa usein kysytyjä orkesteriteoksia huilu-piano sovituksina sekä Mozartin G-duuri konserton, joka myös kuuluu huilun koesoitto-ohjelmistoon olennaisesti.

Tämä opinnäytetyö sisältää paljon tietoa, joka yleensä siirtyy musiikkialalla vain opettajalta oppilaalle, kokeneelta kokemattomalle. Tietoa, jonka yleensä saa hankittua vain kokemuksella, sillä kirjallista tietoa koesoittoista on niukasti. Tämä opinnäytetyö

pyrkii olemaan tietopakettina ja ohjekirjasena nuorille muusikoille ja etenkin huilisteille koesoittoon valmistautumisen avuksi.

2 HAASTATTELUTUTKIMUS

2.1 Teemahaastattelu

Päätin tehdä opinnäytetyöni tueksi haastattelututkimuksen, sillä työni aiheesta, koesoitamisesta, on kovin vähän kirjallista tietoa. Haastattelu on hyvä tutkimuksen muoto, kun on kyseessä aihe, josta on vain vähän kirjallista tietoa, mutta paljon kokemuspohjaista tietoa (Metsämuuronen, J. 2001). Kirjallisen tiedon vähyys johtuu siitä, että kokemuksella hankittu tieto ja taito siirtyvät musiikkialalla yleensä suullisesti opettajalta oppilaalle. Haastattelutavaksi muodostui puolistrukturoitu teemahaastattelu (Alasuutari, P. 1999), sillä se oli tässä yhteydessä tarkoituksenmukaisin joustavuutensa vuoksi. Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa ideana on se, että haastattelu etenee ennalta suunnitellun teemarungon pohjalta, mutta se jättää samalla tilaa mahdollisille lisäkysymyksille ja keskustelulle.

2.2 Haastateltavien valinta

Halusin päästä haastattelemaan tätä työtä varten koesoittoilanteiden kanssa paljon tekemisissä olevia/olleita henkilöitä. Tiesin, että Tampere Filharmoniaassa on juuri ollut useampikin koesoitto ja päätin ottaa henkilökuntaan yhteyttä. Mahdollisimman monipuolisen kuvan muodostamiseksi, halusin haastatella eri rooleista orkesterin koesoittoja seuraavia henkilöitä. Lopulta päädyin haastattelemaan kolmea Tampere Filharmonian henkilökunnan jäsentä: Helena Hiilivirtaa (haastattelukysymykset Liitteessä 1), joka on orkesterin intendentti, Annaleena Jämsää (haastattelukysymykset Liitteessä 2), joka toimii huilun äänenjohtajana sekä Anton Chausovskija (haastattelukysymykset Liitteessä 3), joka on vuorotteleva konserttimestari. Toteutin haastattelut niin, että kävimme eri henkilöiden kanssa koesoitamista hieman eri näkökulmasta läpi.

2.2.1 Tampere Filharmonian intendentti

Intendentti on koko Tampere Filharmonian henkilöstön esimies ja on vastuussa sen henkilöstöhallinnollisista asioista, kuten uusien työntekijöiden kiinnittäminen, lomien myöntäminen, palkkojen neuvottelemine sekä muu työsuhteisiin liittyvä (Hiilivirta, H.

2016a). Intendentti on aina läsnä koesoitoissa ja tärkeässä roolissa koko prosessin kannalta. Helena Hiilivirran kanssa pääsin tutustumaan yleisiin koesoittoikäntöihin ja järjestelyihin liittyviin asioihin.

Helena Hiilivirta on toiminut Tampere Filharmonian intendenttinä syksystä 2013 asti. Hän on sellisti alun perin ja toiminut vuosia myös muusikon ammatissa. Intendenttinä Hiilivirta on toiminut Tampere Filharmonian lisäksi Lahden ja Radion sinfoniaorkestereissa.

2.2.2 Tampere Filharmonian vuorotteleva konserttimestari

Orkesterin konserttimestarin rooli poikkeaa rivoittajan roolista siinä, että vastuuta on enemmän. Konserttimestari on vastuussa erityisesti ykkösviuluista, mutta myös koko orkesterin yhteissoinnista ja yhteisöllisyydestä (Chausovskij, A. 2016). Konserttimestari on intendentin tavoin läsnä orkesterin koesoitoissa valitsemassa uusia jäseniä orkesteriin. Anton Chausovskijn kanssa keskustelimme koesoittoon valmistautumisesta ja koesoitto-ohjelmistosta toisen instrumentin edustajan näkökulmasta.

Anton Chausovskij on aloittanut orkesteriuransa jo varhain opiskelujen ohessa tekemällä satunnaisia konsertteja Pietarin filharmonian kanssa. Heti opintojen päätyttyä hän sai paikan Pietarin filharmoniasta ja kuusi vuotta myöhemmin muutti Suomeen. Puolitoista vuotta myöhemmin hän aloitti soittamisen Tampere Filharmoniaassa. Chausovskijlla on kokemusta koesoitto-tilanteista hakijana noin 30 kertaa ja lautakunnan jäsenenä Venäjällä ja Suomessa yhteensä noin 10 kertaa.

2.2.3 Tampere Filharmonian huilun äänenjohtaja

Huilun äänenjohtajan virka eroaa muiden soittajien roolista siinä, että äänenjohtaja soittaa mahdolliset soolot, tekee päätökset yhtenäisestä fraseerauksesta ja kommunikoi muiden soitinryhmien äänenjohtajien kanssa. Äänenjohtajalla on merkittävä rooli koesoitto järjestelyissä, suunnittelussa, ohjelmiston valikoinnissa ja hän on aina läsnä koesoitto-lautakunnassa. Annaleena Jämsän kanssa kävimme haastattelussa läpi koesoittoamista kokemuksena, koesoitto-ohjelmistoa ja sain vinkkejä parempaan koesoitto-koemukseen.

Annaleena Jämsä on ollut Tampere Filharmonian huilun äänenjohtajana vuodesta 2001. Jämsä (2016a) arvoi, että hänellä on äänenjohtajana kertynyt vuosien varrella kokemusta koesoittolautakuntatyöskentelystä monia kymmeniä kertoja, sillä joka vuonna on ollut useampikin koesoitto. Koesoittokokemusta hakijan näkökulmasta hänellä on arviolta 15 kertaa.

3 KOESOITTO

Koesoitto on kuin muusikkojen työhaastattelu, jossa vain taidot ratkaisevat. Orkesterin työsopimuksen mukaan, orkesterissa saa soittaa vain henkilöt, jotka ovat suorittaneet hyväksytyt koesoiton (Hiilivirta, H. 2016a).

3.1 Koesoittovalmistelut

Koesoiton valmistelu ja järjestäminen alkavat siitä, kun intendentti saa tiedon siitä, että joku muusikoista on lähdessä. Koesoiton luonne riippuu myös siitä, miksi paikka on vapautumassa. Jos kyseessä on pysyvä poistuminen orkesterista, kuten eläköityminen tai toiseen orkesteriin siirtyminen, koesoitolla haetaan muusikkoa vakitoimeen. Jos taas kyseessä on väliaikaista poissaoloa vaativa tilanne, kuten äitiysloma tai armeijan käyminen, haetaan koesoitolla kyseiseen toimeen sijaista. (Hiilivirta, H. 2016a) Tämä vaikuttaa muun muassa koesoiton laajuuteen niin henkilömääräisesti kuin valikoituvaan koesoitto-ohjelmaan.

Koesoiton järjestämiselle ei ole annettu tiukkoja ohjeita kaupungin tai muusikkojen liiton puolesta. Jokainen orkesteri saa siis hoitaa koesoittojärjestelyt haluamallaan tavalla. Järjestely lähtee liikkeelle siitä, että kalenterista pyritään löytämään ajankohta, jolloin orkesterin ylikapellimestari on paikalla. Koesoitot ovat usein pääkaupunkiseudulla kaksi päiväisiä hakijoiden suuren määrän vuoksi, mutta Tampereella on toistaiseksi pysytty yhdessä päivässä. Tampereella on myös vakiintunut koesoittopäiväksi lähes poikkeuksetta maanantai klo 11, sillä se on orkesterin kotiharjoittelupäivä, joka on helppo tarvittaessa muuttaa lautakuntatyöskentelyksi. Kellon aika on ajateltu hakijoita varten valmiiksi niin, että myös kaukaa tulevat ehtivät paikalle saman päivän aamuna. Kun sopiva päivämäärä löydetään, mietitään mitä kappaleita koesoitossa kysytään ja sen jälkeen koesoitosta tiedotetaan. (Hiilivirta, H. 2016a)

Koesoittojen tiedottamisesta ei ole mitään sääntöä tai ohjetta, jota kaikkien orkesterien tulisi tiukasti noudattaa. Jokainen orkesteri saa hoitaa tiedotuksen parhaaksi katsomallaan tavalla. Tiedotuskäytännöt ovat ajan kuluessa kuitenkin Suomessa vakiintuneet niin, että varsinkin isommat orkesterit toimivat keskenään hyvin samalla

tavalla. Niin intendentti- kuin muusikkokollegatkin keskustelevat paljon keskenään ja käytäntö pyritäänkin pitämään yhdenmukaisena, mutta erojakin on. (Hiilivirta, H. 2016a)

Hiilivirta (2016) kertoi haastattelussa, että koesoitoista on aiemmin ilmoitettu Suomessa aina ammattiliiton muusikko-lehdessä, mutta sen merkitys on pienentynyt merkittävästi ja kutistuu entisestään, kun lehti alkaa ilmestyä vielä harvemmin. Suomessa orkesterit ilmoittavat avoimista muusikon toimista orkesterin omilla nettisivuilla ja mahdollisesti myös sinfoniaorkesterit ry:n sivuilla. Tärkeimmät kansainväliset tiedotuskanavat, joista huilisti löytää tietoa koesoitoista, ovat tällä hetkellä seuraavat kaksi nettisivua:

<http://www.principalchairs.com/flute/index.php>

<https://www.musicalchairs.info/flute/job>

3.2 Koesoittolautakunta

Koesoittolautakuntaa ei ole orkesterien ulkopuoliselta taholta määrätty vaan orkesterit päättävät lautakunnan kokoonpanon itse. Hiilivirta (2016a) kertoo, että Tampere Filharmoniaassa on orkesterin keskuudessa määritetty ohjesääntö siitä, ketä orkesterin edustajia missäkin lautakunnassa tulisi olla läsnä. Lautakunnan kokoonpano vaihtelee sen mukaan, mistä instrumentista ja mistä toimesta (esimerkiksi äänenjohtaja, varaäänenjohtaja, soittaja) koesoitossa on kyse. Mitä tärkeämpi rooli on kyseessä, sitä laajempi lautakunta on eli käytännössä konserttimestaria valittaessa lautakunta on kaikista laajin. Lautakunta on yleensä laajuudeltaan noin 12-20 orkesterin edustajaa.

Kun kyseessä on puhallinsoitin koesoitto (kuten huilu), lautakunnassa on yleensä koko kyseisen instrumentin muu sektio, ylikapellimestari, muiden puhallinsoitinsektioiden äänenjohtajat sekä edustajat jousisoitin sektioista. Noin karkeasti laadittuna. (Hiilivirta, H. 2016a) Intendentti on lautakunnan puheenjohtaja, muttei osallistu äänestykseen tai päätöksen tekoon muuten.

Lautakunta käytäntö vaihtelee suurestikin orkestereittain ja maittain. Esimerkiksi Berliinin filharmonikot, joka on orkesterien jäsenien itsensä omistama kokonaisuus, on

päätynyt siihen, että koko orkesterin tulee olla kaikissa koesoitoissa läsnä. (Hiilivirta, H. 2016a)

3.3 Koesoiton päätöksenteko

Koesoitossa hakija antaa taidonnäytteen, jossa esitetään ennaltamäärättyjä kappaleita ja orkesterisooloja. Koesoitto alkaa siitä, että ennalta ilmoitettuun aikaan arvotaan hakijoiden soittojärjestys. Koesoitossa läsnä oleva lautakunta ei tapaa eikä näe hakijoita ennen koesoittoa. Koesoitto etenee kierroksittain. Jokaisella kierroksella on eri ohjelma ja kaikki hakijat soittavat samat kappaleet, jotta vertailu on helpompaa. Nykyään on vakiintunut käytäntö, että vähintään ensimmäinen kierros soitetaan sermin takaa, joskus myös toinen kierros käydään läpi ennen sermin poistamista. (Hiilivirta, H. 2016a)

3.3.1 Koesoittoon kutsuminen

Orkesterit saavat itse päättää, ketä koesoittoihin kutsutaan. Usein suurissa orkestereissa tehdään karsintaa jo ansioluetteloiden perusteella. Koesoittoon lähetettävistä kutsuista päättää sama lautakunta, joka on koesoittotilanteessa päätös vastuussa. Hiilivirta (2016a) kertoo, että käytännöt vaihtelevat suurestikin orkestereittain esimerkiksi Berliinin filharmonikot kutsuvat koesoittoon vain itse haluamiaan muusikoita, joiden hyvä maine on saanut heidät kiinnostumaan. Sinne ei siis voi muusikko oma aloitteisesti hakea ollenkaan. Tampereella on aiemmin säännöllisesti kutsuttu koesoittoon kaikki hakijat. Tänä vuonna 2016 kuitenkin on hakijoiden suuren määrän ja ajan rajallisuuden vuoksi päätetty rajata koesoittoon kutsuttujen määrää. Usein alkukarsinnassa hakijoilta pyydetään soittonäytevideo, jonka perusteella tehdään päätöksiä.

Tampereen vuorottelevan äänenjohtajan toimen koesoiton lähestyessä, Tampere Filharmonian kyseisen koesoiton lautakunta oli saanut ohjeet ansioluettelokarsinnan tekemisen avuksi. Ohjeet olivat selvitetty Helsingin kaupunginorkesterista, jossa on kyseistä karsintatapaa käytetty aiemminkin. Annaleena Jämsä (2016a) kertoi ohjeiden sisältäneen neljä kohtaa:

1. Työkokemus
2. Koulutus

3. Tuttuus eli jos henkilö tunnetaan ennestään ja tiedetään olevan hyvä soittaja.
4. Tunnettuus eli henkilön ollessa esimerkiksi kuuluisa professori tai muusikko, voidaan hänet kutsua koesoittoon, vaikka orkesterikokemusta olisikin verrattain vähän.

Koesoiton alkukarsintaa tehtäessä on otettava huomioon se, että kaikki ilmoittautuneet hakijat eivät yleensä saavu paikalle. Esimerkkinä Tampereen huilun äänenjohtajan sijaisuuden koesoitto syksyllä 2015, johon hakijoita oli 79 kappaletta. Kaikki hakijat kutsuttiin ja lopulta koesoittopäivänä paikalla oli noin 30 hakijaa. Toisena esimerkkinä huilun vuorottelevan äänenjohtajan toimen koesoitto keväällä 2016, johon hakijoita oli 141, joista kutsuttiin 80, joista 34 oli koesoittopäivänä paikalla. (Hiilivirta, H.2016a)

3.3.2 Päätöksenteko koesoittoilanteessa

Koesoittoilanne etenee kierros kerrallaan. Paikalle saapuneille hakijoille arvotaan soittojärjestys, jonka jälkeen kierros aloitetaan lautakunnan ilmoittamalla kappaleella. Jokainen hakija käy soittamassa kappaleen sermin takaa vuorollaan ja lautakunta kuuntelee. Ensimmäisellä kierroksella ei vaikuta mikään muu kuin soittotaito. ” Siinä ei vaikuta henkilön opinnäytteet, koulutus tai mikään muu... Sen ensimmäisen kierroksen vaikutus on siitä syystä julmallakin tavalla hirmuisen voimakas eikä siinä ole juuri viittä minuuttia pidempään aikaa per soittaja”, toteaa Hiilivirta (2016a) haastattelussa.

Lautakunta päättää tilanteesta riippuen työskentelytapansa ja -rytminsä. Tampere Filharmoniaassa lautakunta työskentely tapahtuu usein niin, että hakijoita ollessa esimerkiksi 30, heidät jaetaan noin kymmenen hakijan ryhmiin. Ensin soittaa ensimmäiset kymmenen, jonka jälkeen lautakunta äänestää jatkoon pääsevät soittajat. Sen jälkeen toiset kymmenen ja taas äänestetään ja niin edelleen. Kun jatkoon pääsijät ovat selvillä, lautakunta miettii, mitä haluaa kuulla seuraavaksi, jonka jälkeen aloitetaan toinen kierros, joka toimii samalla tavoin kuin ensimmäinen. Toisella kierroksella ei ryhmiin jaottelua enää tarvita, sillä hakijoita on merkittävästi vähemmän. Yleensä ensimmäisen kierroksen jälkeen hakijoista putoaa noin puolet. Jatkoon pääsevien täytyy saada vähintään puolet lautakunnan puoltoäänistä. (Hiilivirta, H. 2016a)

Toisella kierroksella saatetaan vielä soittaa sermin takaa, mutta lautakunta päättää siitä ensimmäisen kierroksen jälkeen. Toisella kierroksella pääsääntöisesti soitetaan orkesterisooloja, mutta poikkeuksiakin on. Toinen kierros etenee samalla tavalla kuin ensimmäinen, mutta hakijoita on vähemmän ja lautakunta äänestää kierroksen päätyttyä. Kolmas kierros on usein viimeistään se vaihe, kun sermi poistetaan ja lautakunta pääsee näkemään, ketä viimeisille kierroksille on valikoitunut. Kolmannella kierroksella soitetaan sitä, mitä lautakunta haluaa kuulla. Näin jatketaan loppuun saakka kunnes on enää yksi tai muutama yhtä hyvä soittaja jäljellä. (Hiilivirta, H. 2016a)

Kun viimeinen kierros on käyty, lautakunta ei enää haluaa kuulla enempää ja kokee pystyvänsä tekemään lopullisen päätöksen, äänestetään vielä. Lopuksi selvitetään kuka oli paras. Selvitetään myös oliko viimeisellä kierroksella kenties hakijoita, jotka voitaisiin laittaa ensimmäiselle ja toiselle varasijalle siltä varalta, että valittu soittaja kieltäytyy ottamasta paikkaa heti vastaan esimerkiksi kesken olevien opintojen vuoksi tai muusta syystä. (Hiilivirta, H. 2016a)

3.3.3 Koeaika

Koesoittoapäivän päätöksen jälkeen valitulla soittajalla alkaa koeaika orkesterissa. Koeaika on jopa itse koesoittoa tärkeämmässä roolissa, sillä sen aikana pystytään todellisuudessa näkemään muusikon orkesterisoittotaidot, nopea omaksumiskyky ja joustavuus. Koeaika voi kestää maksimissaan neljä kuukautta ja usein kestääkin juuri sen verran. Koeajalla muu orkesteri tarkkailee uutta soittajaa ja puolivälissä tätä ajanjaksoa, lautakunta kokoontuu keskustelemaan keskenään ja soittajan kanssa siitä, miten koeaika on sujunut. Jos koeajalla on ilmennyt ongelmia soittajan suhteen, puolivälipalaverissa annetaan siitä palautetta, jonka pohjalta kokelas voi pyrkiä parantamaan suoritustaan. Jos kokelas ei pysty parantamaan suoritusta toivotulla tavalla, voidaan koeaika todeta hylätyksi sen lopuksi käytävässä keskustelussa. Hylätty koeaika tarkoittaa joko uutta koesoittoa tai sitten toimeen otetaan ensimmäiselle varasijalle päätynyt hakija. (Hiilivirta, H. 2016a)

3.4 Ensimmäinen koesoitkokemus

Hain mukaan Tampere Filharmonian vuorottelevan äänenjohtajan toimen koesoittoon Tampereella 20.03.2016. (Tampere Filharmonia. 2016) Hakemuksessa ei pyydetty todistuksia, mutta kysyttiin kyllä työkokemuksesta, koulutuksesta ja mahdollisista muista musiikillisista ansioista. Hakemuksen lähetettyäni sain välittömästi automaattisen viestin, että hakemukseni oli tullut perille. Siitä alkoi odottelu, että tuleeko kutsua vai ei. Olin kuullut, että hakemuksia oli tullut runsain määrin ja kun vielä haastattelin samoihin aikoihin Tampere Filharmonian soittajia, sain tietää, että hakijoita tullaan karsimaan heti alkuvaiheessa papereiden perusteella. En kuitenkaan joutunut odottamaan kauaa, sillä kutsu koesoittoon saapui 24.03.2016.

Tampere Filharmonian koesoitosta ilmoitettiin hyvin aikaisin. Haku alkoi jo 27.01.2016. Tässä hakuilmoituksessa oli jo ilmoitettu pakolliset kokonaisuudet, Mozartin G-duuri konsertto ja Dutilleuxin Sonatiini, harjoiteltaviksi. Hakuilmoituksessa kerrottiin, että muu koesoitto ohjelmisto tultaisiin julkaisemaan myöhemmin samalla sivulla. Myös koesoittoon valmistettavat orkesterisoolot ilmoitettiin hyvissä ajoin ja monista koesoittoista poiketen ne julkistettiin avoimella sivulla. Usein koesoittojen vaadittu ohjelma lähetetään vain kutsutuille esimerkiksi sähköpostitse. Koska koesoitossa oli kyseessä vuorottelevan äänenjohtajan toimi, oli koesoitto-ohjelma hyvin vaativa ja laaja.

Kutsun saamisen ja koesoiton välissä oli aikaa valmistautua kolme ja puoli viikkoa. Kutsun mukana oli lähetetty ohjeet paikalle saapumiseen, ilmoitettu soittojärjestyksen arvonta-aika ja siinä annettiin vielä muutama viikko aikaa ilmoittaa, tuleeko koesoittoon kutsusta huolimatta vai ei. Kutsusähköposti sisälsi myös koko kysytyn koesoitto-ohjelman liitteenä, josta se oli kokonaisuutena helppo tulostaa. Päätin osallistua koesoittoon ja ilmoitin siitä apulaisintendentille, jonka yhteystiedot olivat ilmoitettu kutsussa.

Koesoittopäivänä 18.04.2016 oli mahdollisuus päästä Tampere talolle lämmittelemään klo 8.00 alkaen. Koska asun lähellä, päätin mennä lämmittelemään ensin Tampereen Musiikkiakatemialle ja siirryin sieltä sitten hyvissä ajoin Tampere-talolle. Hakijoita oli

saapunut paikalle 34 kaikista 80:stä, jotka oli kutsuttu – siis alle puolet. Hakijoita oli kuitenkin sen verran paljon, että omia tiloja ei riittänyt kaikille. Itse jaoin lämmittelyhuoneen yhden soittajan kanssa, joka oli saapunut Lontoosta asti koesoittoa varten. En kokenut erityistä hankaluutta huoneen jakamisessa muuten, mutta tuntui vaikealta pitää oma keskittyminen yllä, kun samassa huoneessa harjoittelee joku muu. Erityisen hankalaa se oli siksi, että jokaisella on aina oma näkemyksensä muun muassa fraseerauksesta ja tempoista. Kun juuri ennen omaa suoritusta kuuntelee pitkän aikaa toisen omaan verrattuna erilaista versiota kappaleesta, on vaikeaa toteuttaa kylmiltään omaa ajatusta yhtä vahvasti, kuin jos saisi valmistautua esimerkiksi hiljaisuudessa.

Soittojärjestys arvottiin kymmenen minuuttia ennen koesoiton ilmoitettua alkamisaikaa eli klo 10.50. Silloin myös ilmoitettiin, että ensimmäisellä kierroksella soitettaisiin Mozartin konserton ensimmäisen osan alku ja Beethovenin Leonore alkusoiton nopeampi osuus. Minulle osui arvonnassa numero 31. Se tarkoitti sitä, että kun jokaiselle annettiin noin viisi minuuttia lautakunnan ajasta, minun vuoroni tuli vasta noin kolme tuntia myöhemmin. Lautakunta ilmoitti toimivansa niin, että hakijat laitettiin ryhmiin 9+9+8+8 ja näiden ryhmien välissä lautakunta piti aina äänestystauon. Koen, että olin tätä koesoittoa varten henkisesti hyvin valmistautunut, jopa paremmin kuin teknisesti. Minulle ei tullut niin sanottua paniikkia, vaikka usein sanotaan, että odottaminen on pahinta. Kulutin kolme tuntia aina välillä vähän soittaen ja välillä leväten sekä syöden eväitä. Kun oma vuoro koitti, olin hyvällä mielellä ja tiesin olevani valmis antamaan sen hetken parhaani.

Koesoitot ovat aina jännittäviä tilanteita ja olen sitä mieltä, että se on osittain hyväksikin. Jännittämistä on montaa erilaista – yhtä monta kuin jännittäjääkin. Koesoittoa ajatellen on tärkeää pystyä hallitsemaan juuri sitä omaa tapaansa jännittää. Jännittäminen on negatiivista silloin, kun se valtaa mielen ja kehon aiheuttaen hallitsematonta paniikkia. Positiivinen jännittäminen on seurausta hyvästä henkisestä valmistautumisesta. Jännittäminen aiheuttaa ihmisen kehon toiminnassa fyysisiä muutoksia, jotka johtuvat adrenaliinista. Se on alkukantainen systeemi, jonka avulla ihminen pystyy esimerkiksi pakenemaan tai puolustamaan itseään vaaratilanteessa. Adrenaliini aiheuttaa myös tietoisuuden laajenemisen ja valpastumisen. Jos on henkisesti hyvin valmistautunut jännittävään tilanteeseen, on parhaassa tapauksessa mahdollista käyttää tuo kaikki adrenaliinin tuottama ylimääräinen energia ja valppaus

musiikin tekemiseen siinä hetkessä. Koen, että tässä koesoitossa sain hyvällä henkisellä valmistautumisella jalostettua käyttööni juuri sitä oikeanlaista jännittämistä. Oma viisiminuuttiseni meni ilman suurempia ongelmia ja selviydyin ihan hyvin, mutta hyvin realistisesti tietoisena omasta soitosta, koin vahvasti jo silloin, että ”nyt ei kyllä tällä soitolla menty jatkoon”. Noin puolituntia myöhemmin lautakunta oli tehnyt päätöksensä ja tuli ilmoittamaan jatkoon pääsijät ja mitä seuraavalla kierroksella soitettaisiin. Tipuin ensimmäiseltä kierrokselta, mutta olen varmasti kokemusta rikkaampi ja astetta valmiimpi seuraavaa koesoittoa varten.

Sain Helena Hiilivirralla (2016b) opinnäytetyötäni varten koesoitto pöytäkirjaan kirjatun kuvauksen, josta käy ilmi seuraavat asiat koesoiton jatkosta: ”Toiselle kierrokselle kutsuttiin äänestyksen jälkeen 14 hakijaa, jotka soittivat Bizetin Carmenin Intermezzoa, Prokofjevin Klassista sinfoniaa ja Mendelssohnin Kesäyön unelmaa.

Jatkoon kutsuttiin äänestyksen jälkeen kahdeksan hakijaa, jotka soittivat Brahmsin 4. sinfonian huilusoolon, Bachin Matteus-passiota ja Ravelin teosta Daphnis & Chloe.

Viimeiselle eli neljännelle kierrokselle kutsuttiin äänestyksen jälkeen Lina Andonovska, Malla Vivolin, Ahran Kim ja Beatritz Macias. He soittivat kamarimusiikkitehtävän, Danzin Puhallinkvinteton 1. osan Tampere Filharmonian jäsenten kanssa, joille hakijoiden oli myös määrä antaa palautetta.” Lopulta vuorottelevan äänenjohtajan toimen Tampere Filharmoniasta sai Malla Vivolin.

Halusin kaiken mahdollisen hyödyn irti ensimmäisestä koesoitkokokemuksesta ja päätin kysyä palautetta koesoitosta. Soitin Annaleena Jämsälle, joka oli ollut läsnä lautakunnassa ja hän kertoi antavansa palautetta mielellään. Ennen, kuin kerroin oman soittovuoronumeroni (hän ei ollut tiennyt monesko soittaja olin ollut, koska soitimme sermin takaa), hän vielä muistutti minua, että koesoitto lautakunta merkitsee yleensä ylös vain negatiiviset asiat. Sillä tarkoittaen sitä, että palaute ei ole niin kattava ja monipuolinen sisältäen sekä positiiviset että negatiiviset seikat, kuten normaalissa oppimistilanteessa. Palautteesta kävi ilmi, että soitto oli ollut musikaalista, mutta sointi oli jäänyt verrattain pieneksi. Solistisuutta olisi kaivattu lisää ja vire ei ollut ollut aivan stabiili alusta loppuun. Leonore alkusoiton soolopaikan alun pitkä legato oli kuulostanut hieman epävarmalta ja Annaleena kehottikin tekemään töitä vielä sen kanssa: ”Pitää kuulostaa siltä, että tietää tasan tarkkaan, mitä tekee”. (Jämsä, A. 2016b)

Palautteen saatuani koin, että olin todella saanut koesoittotilanteesta kaiken mahdollisen irti. Kehotan myös muita rohkeasti kysymään palautetta koesoitoista. Lautakunta tekee kuitenkin aina merkintöjä soittajista ja palautteen saaminen mahdollistaa soittajan itsensä kehittämisen parhaalla mahdollisella tavalla seuraavaa koesoittoa varten.

4 KONSERTTIRAPORTTI

4.1 Konsertin suunnittelu

Minulle oli alusta asti selvää, että halusin valmistaa konsertin osana opinnäytetyötäni. Aivan ensimmäisenä täytyi varata konsertille tila. Tilojen käyttö ja varaaminen eivät ole olleet tänä lukuvuonna yksinkertaisia asioita Tampereen Musiikkiakatemiassa, joten oli tärkeää olla ajoissa liikenteessä. Siltikin tilan saaminen oli haastavaa, mutta lopulta sain opinnäytetyökonserttini Musiikkiakatemian konserttikalenteriin ja tilavarauksen Hiekan taidemuseoon, jonka kanssa Tampereen Musiikkiakatemian tekee yhteistyötä nyt kolmatta vuotta. En ollut aiemmin käynyt Hiekan taidemuseossa, mutta olin kuullut sen olevan mukava tila soittaa.

Konsertin nimeä aloin pohtia vasta ohjelman muotouduttua. Tuntuu siltä, että lähdin aluksi etsimään nimeä liian kaukaa. Lopulta nimeksi kuitenkin muodostui aiheen mukaan lähes itsestään selvästi ”Koesoitosta konsertiksi”. (Konsertin taltiointi DVD Liitteessä 5)

4.2 Konsertin ohjelma

Kun opinnäytetyön aihe, aika ja paikka olivat selvinneet, oli aika päättää konsertin ohjelmisto. Rajaus oli tavallaan selvää, että kappaleet tulisivat olemaan koesoitto-ohjelmistoa, mutta tehtävä ei ollutkaan aivan helppo. Haasteita toi huilu-piano sovitusten etsiminen, sillä kovin monista orkesteriteoksista niitä ei löydy. Omistan yhden orkesteripaikkakirjan, joka sisältää hyviä, kirjoitettuja ohjeita orkesterisooloihin sekä pianosäestyksen (Baxtresser, J & Rearick, M. 1995), mutta siinä kirjassa ne eivät olleet muokattuja kokonaisen teoksen muotoon. Jotta konsertista tulisi miellyttävä konserttikokonaisuus, oli tärkeää, että ohjelma sisältäisi ainakin yhden laajempimuotoisen kappaleen, sillä löytämäni orkesteriteoksista tehdyt sovitukset osoittautuivat kovin lyhyiksi. Nopeasti hahmottui, että kappale olisi Mozartin G-duuri konsertto, sillä se kysytään lähes poikkeuksetta koesoittoissa ja on hyvin keskeinen osa koesoitto-ohjelmistoa. (Konsertin ohjelma Liitteessä 4)

Konserttiohjelman hahmotuttua, otin haastatteluissa myös kyseiset teokset huomioon. Anton Chausovskij (2016) muistutti koesoitto-ohjelmiston harjoittelemisesta seuraavaa: ”Kun valmistautuu koesoittoon, on ymmärrettävä, että säveltäjä on jo kirjoittanut musiikkiin kaiken, minkä lautakunta haluaa kuulla. Koesoitossa ei ole tarkoituksenmukaista tehdä jotain uutta ja ihmeellistä omasta elämästä vaan soittaa täysin se, mitä nuotissa lukee – ei enempää, ei vähempää.

4.2.1 Claude Debussy: Prélude à l'après-midi d'un faune

Debussyn Faunin iltapäivä on varmastikin yksi haastavimpia orkesteriteoksia, joita huilulle on tehty. Se on erityisen arka, koska se on niin tunnettu ja alkaa hiljaisuudesta yksin huilulla. Haastattelussa Annaleena Jämsä (2016a) kuvaili kappaleen haasteellisuutta seuraavasti: ”Hengityksen haasteellisuus tulee siitä ensimmäisenä mieleen. Mielestäni alun pitkän fraasin ei tarvitse olla kokonaan yhdellä hengityksellä soitettu tai kierto hengitykselläkään, mutta hengitys täytyy tapahtua niin, että se sulautuu fraasiin. Äänenhallinta on myös haastavaa, kun täytyy soittaa kevyesti, mutta tasaisesti ja luoda taianomainen tunnelma. Tämä kappale vaatii myös impressionismille ominaisia värejä sointiin”. Tämä teos perustuu runoon (Debussy, C. 1894).

Olen tullut siihen tulokseen tämän kappaleen kanssa, että se tarvitsee aikaa. Kun ensimmäistä kertaa aloin soittaa sitä, siitä ei meinannut tulla mitään. Olen kuunnellut kappaletta paljon monenlaisina versioina ja se muovaantuu jatkuvasti pääni sisällä. Konsertissa esitin kappaleen niin hyvin kuin tällä hetkellä pystyn. Se ei vielä riitä orkesteripaikan saamiseen, mutta teos muovaantuu edelleen mielessäni ja seuraavalla kerralla, kun soitan sitä, se on taas astetta valmiimpi. Tämä teos oli konserttiohjelman haastavin myös yhteissoitollisesti ja teos on kokonaisuudessaan hyvin pianistinen.

4.2.2 Johann Sebastian Bach: Aaria, ”Aus Liebe will mein Heiland sterben”

Tämän teoksen valitsin orkesteriteoksista ensimmäisenä konserttiohjelmaan, sillä olin aiemmin kuullut kappaleen miellyttävänä sovituksena laululle, huilulle ja pianolle. Tämä aaria on Bachin tyylin mukaan omalla tavallaan kovin yksinkertainen, mutta todella kaunis ja haastava myöskin esittää. Bachin haastavuus tulee kannattelusta. Sekä laulajan että huilun täytyy kannatella ääntä ja sointia aivan alusta loppuun asti, jotta vire

säilyisi ja balanssi olisi kohdillaan. Pianisti taas pyrkii hoitamaan kahden oboen roolin tässä kokoonpanossa. Aaria, ”Aus Liebe Liebe will mein Heiland sterben”, on osa Matteus-passiota.

Jämsä (2016a) kuvaili Bachin Aariaa sanoin: ” Tyyliä ja tulkintaa. Tästä koesoitossa kuulee hyvin hakijan harmoniantajun — Pitäisi pystyä saamaan Matteus-passion puhuvuus esiin ja erilaisten harmonioiden tehot käyttöön. Myös tyyli pitää olla kohdillaan. Tätä kappaletta ei pitäisi soittaa romanttisella ryskeellä ja valtavalla vibratolla vaan tyylin mukaisesti”.

Konsertissa ja alusta alkaen tämä kappale oli kaikista lähinnä omaa sydäntäni ja tuntui mukavimmalta soittaa. Kokoonpano oli hyvä ja laulajan kanssa yhteistyö toimi loistavasti. Konsertissa pääsimme hyvin vauhtiin ja mielestäni yhteisosoitollisesti onnistuimme esityksessä. Teosta olivat esittämässä kanssani pianisti-säveltäjä Juhana Mattila sekä sopraano Piia Rytönen. (Kaikkien konsertin muusikoiden esittelyt konserttiohjelmassa Liitteessä 4)

4.2.3 Georges Bizet: Entr'acte

Georges Bizetn Entr'acte on orkesteriteoksena välisoitto Carmen oopperan kolmannesta näytöksestä, joka on pitkälle huilusooloa, kunnes soolo siirtyy klarinetille ja huilu siirtyy toisen äänen rooliin. Sovituksessa, jonka esitimme konsertissa, oli huilu soolo, jonka jälkeen piano hoiti muut roolit. Tämä orkesterisoolo on suorastaan hämäävä. Se näyttää kovin helpolta ja tuntuu ehkä helpolta soittaa, mutta kuulokuva saattaa ulospäin olla jotain aivan muuta. Jämsän (2016a) ajatuksia kappaleesta: ”Se on sellainen pätkä, josta kuulee, osaako hakija soittaa niin sanotusti simppeleisti ja kauniisti. Sekin voi olla joskus vaikeaa. Ihmisillä saattaa usein olla maneereita esimerkiksi tehdä musiikkiin ylimääräisiä volyympullisteluja sinne, minne ne eivät kuulu.”

En uskonutkaan kuinka haastava pikkukappale tämä olikaan. Valitsin tämän kappaleen konsertin aloituskappaleeksi, sillä ajattelin sen olevan kevyt lämmittelykappale, sillä se ei vaadi erityistä sormitekniikkaa. Täytyy silti todeta, että myöhemmin kun tarkastelin konsertin videotallinnat, koin juuri tämän kappaleen olleen konsertin heikoin

lenkki. Tempo oli ehkä liian hidas ja oma sisäinen temponi ei tuntunut kantavan koko kappaleen läpi. Sointi oli hieman nykivää eikä luonut sellaista tunnelmaa kuin olisi pitänyt. Konserttiversiolla kappaleesta ei olisi koesoittoilanteessa irronnut orkesteripaikkaa.

4.2.4 Felix Mendelssohn: Scherzo

Scherzo on osa Mendelssohnin suuremmasta kokonaisuudesta nimeltä Kesäyön unelma. Tämä on mielenkiintoinen kappale, sillä se on teknisesti hyvin haastava niin huiluille kuin kaikille muillekin orkesterin soittajille sen nopean tempon ja tarkan terävän artikulaation vuoksi. Pätkiä tästä Scherzosta kysytään Chausovskijn (2016) mukaan myös viulujen koesoitoissa. Koen, että tämä oli myös minulle konsertin teknisesti haastavin kappale. Huilulle merkittävän teoksen tästä tekee myös se, että kappaleen lopussa on huilusoolo. Soolo on huilistien keskuudessa kuuluisa haastavuudestaan ennen kaikkea hengityspaikkojen vähyyden vuoksi, mutta myös sormiteknisesti ja äänenhallinnaltaan, sillä koko soolo liikkuu huilun matalassa rekisterissä, jossa artikulaatio helposti suttaantuu.

Jämsä (2016a) kertoi, miksi Scherzo yleensä kysytään koesoitoissa: ”Hengitys on tässä orkesterisoolossa monimutkainen. Artikulaation näpsäkyys ja tarkkuus on myös haastavaa pitää yllä matalassa rekisterissä, kun tempokin on ankara ja hengityksien jälkeen ei saa yhtään myöhästyä... Sisäinen tempo on tärkeä ja se tempo, minkä hakija aluksi valitsee, tulisi pysyä loppuun saakka ja kantaa myös lopun lyhyiden taukojen yli.”

Kuuntelin tästä kappaleesta sekä koesoittoon että konserttiin valmistautuessani monia erilaisia versioita. On mielenkiintoista, että tämän kappaleen esitystempot orkestereillakin vaihtelevat todella paljon. Keskiverto tempoa on vaikea määrittää, sillä teoksesta löytyy hitaahkoja ja hurjan nopeita äänityksiä. Lopulta koitin kuitenkin itse määrittellä tempon omaan versiooni jollain kultaisella keskitiellä ja konserttiversioiden tempo oli mielestäni hyväksyttävä.

4.2.5 W. A. Mozart: Huilukonsertto G-duuri

Mozart on säveltänyt kaksi huilukonserttoa, joita kysytään usein koesoitoissa - D-duuri konsertto ja G-duuri konsertto. Hieman orkestereittain sekä maittain vaihtelee, kumpaa konserttoa lautakunta haluaa koesoitossa kuulla, mutta etenkin Suomessa tällä hetkellä tuntuu olevan ”muodissa” G-duuri konsertto ja se kysyttiin myös Tampere Filharmonian viimeisimmässä huilun koesoitossa. Siksi juuri G-duuri konsertto tuli osaksi myös opinnäytetyökonserttia. Mozart on kevyttä, leikkisää ja äärimmäisen tarkkaa musiikkia. Ei missään nimessä helppoa, mutta sen pitäisi kuulostaa siltä.

”Mozartissa tulee sellainen aika peruskattaus kaikkea. Siitä on selkeästi kuultavissa hakijan harmoniantaju, intonaatio, artikulaatio ja tyylitaju. Mozart on niin eleganttia musiikkia, että siitä on havaittavissa pienimmätkin rikkeet”, kuvaili Jämsä (2016a).

Tämä konsertto täydensi mielestäni konsertin kokonaisuudeksi. Jos konsertti olisi ollut pelkkiä lyhyitä orkesteriteoksia, olisi se jäänyt hajanaisemmaksi. Soittaessani huilukonserttoa konsertissa, alkoi jo hieman hiipiä väsymys, mutta kun kuuntelin konserttivideon myöhemmin, koin Mozartin olleen siihen tilanteeseen hyvä ja ehjä kokonaisuus. Tämä konsertto on alun perin sävelletty oboelle, mutta Mozart myöhemmin sovitti sen itse myös huilulle (Mozart, W.A. 1777).

4.3 Tiedotus

Opinnäytetyökonserttini ”Koesoitosta konsertiksi” mainostus tapahtui lähes itsestään. Konserttini oli Tampereen Musiikki Akatemian konserttikalenterissa. Konserttikalenterin konsertit ilmoitetaan muun muassa Musiikki Akatemian seinällä julisteessa sekä Aamulehdessä. Hiekan taidemuseo hoiti osan tiedottamisesta ja konsertti näkyi muun muassa Hiekan taidemuseon nettisivuilla. Tämän lisäksi tein muutamia päiviä ennen konserttia julkisen facebook-tapahtuman, johon kutsuin kaikki omat tuttavani ja laitoin myös konsertin jakoon niin, että mahdollisimman moni muu näkisi mainoksen myös. Konserttipäivänä jätin vielä Musiikki Akatemian seinälle yhden konsertin ohjelmista mainokseksi ilmoitustaululle sekä muutaman ohjelman kahvion pöytiin. Konsertissa oli noin 10 ihmistä, mikä oli siihen tilaan aivan sopiva määrä.

4.4 **Konsertti vs. Koesoitto**

Osallistuin Tampere Filharmonian vuorottelevan äänenjohtajan koesoittoon 18.04.2016 ja ”Koesoitosta konsertiksi” -konsertti oli vain muutama päivä myöhemmin 21.04.2016. Tämän vuoksi tilaisuuksia on helppo ja mielenkiintoista verrata keskenään.

Koesoitto ja konsertti eroavat toisistaan tilanteina suuresti. Koesoitoissa on yleensä hyvinkin laaja ohjelma, josta vain osa pyydetään esittämään. Konsertissa yleensä esitetään itse, ennalta määritelty, tarkka ohjelma, joka usein on myös kirjallisena ohjelmalehtisenä annettavissa kuuntelijoille. Koesoiton ohjelma ei ole missään järjestyksessä eikä myöskään ennalta määritetty vaan lautakunta päättää ohjelmasta koesoitto hetkessä.

Koesoiton yleisö on lautakunta, jonka jäsenet ovat kaikki kriittisellä korvalla kuuntelevia asiantuntijoita. Konsertissa yleisö on usein maallikkoja, jotka ovat tulleet nauttimaan musiikista. Konsertteihin yleensä myös on vapaa pääsy tai sitten konserttimaksu yleisölle. Koesoitot ovat suljettuja tilaisuuksia. Niistä ei makseta myöskään ikinä palkkaa muusikolle.

Konserttitilanteessa on olennaista, että muusikko kiittää yleisöään säännöllisin väliajoin kumartamalla. Usein resitaalikonserteissa muusikko myös poistuu paikalta kappaleiden väleissä. Itse koin Hiekan taidemuseossa tilanteen hieman haastavana, sillä tila oli pieni, enkä ollut ymmärtänyt suunnitella kiitoksia etukäteen. Pianisti vaihtui myös kappaleiden välillä, mikä toi haasteita siihen, missä välissä on hyvä kumartaa ja missä välissä ei. Koesoitossa ei ole minkäänlaisia kiitoksia muusikon puolelta. Lautakunta saattaa huikata kiitokset soittonäytteen jälkeen. Koesoittotilanteissa ei edes tervehditä niin kauan kun sermi on käytössä.

Tavallaan koesoitto on paljon virallisempi ja jäykempi tilaisuus kuin konsertti. Konsertti on myös muusikolle tilaisuus tuoda esiin omaa persoonallisuutta musiikin kautta ja ilmaista itseään. Koesoitossa taas pyritään kuulostamaan mahdollisimman persoonattomalta omalla tavallaan, sillä koesoitossa on aina riski tehdä jotain eri tavalla.

5 VINKKEJÄ KOESOITTOON

Koesoitto on haastava tilanne jokaiselle iästä ja kokemuksesta riippumatta. Kokemus voi tuoda tilanteeseen varmuutta lisää, mutta jokainen koesoitto on erilainen ja omalla tavallaan jännittävä. Tässä vielä listattuna opinnäytetyön tekemisen varrella opittuja sekä haastatteluista poimittuja vinkkejä koesoittoon valmistautuville huilisteille.

Anton Chausovskij, 2016:

- Ymmärrä mielen vaikutus kehoon ja valmista myös mielesi koitokseen mentaaliharjoittelemalla.
- Harjoittele hitaasti. Jos pystyt toteuttamaan kaiken haluamasi hitaasti, on se paljon helpompaa myös nopeasti.
- Soita niin kuin nuotissa lukee – älä enempää, älä vähempää.

Annaleena Jämsä, 2016a :

- Tutustu orkesteriteoksiin kokonaisuuksina, ei vain irrallisina koesoitto-sooloina.
- Äänitä soittoasi ja pyri kuuntelemaan ulkopuolisen korvin.
- Ota paljon eväitä mukaan. Voi olla, että et malta lähteä syömään muualle.
- Pysy hyvällä tuulella, vaikka tapahtuisi mitä.
- Ajattele olevasi kierroksen ensimmäinen soittaja ja ole valmis siihen.
- Tule paikalle valmistautuneena kaikkiin kierroksiin ja kappaleisiin. Vaikka yleisiä käytäntöjä eri koesoitto kierrosten ohjelmistosta on (esimerkiksi Mozart aina ensimmäisellä kierroksella), niin todellisuudessa lautakunta voi kysyä mitä vain, millä tahansa kierroksella.

Helena Hiilivirta, 2016a:

- Valmistaudu erityisesti orkesteritehtäviin. Hyvä soittaja on sellainen, joka osaa soittaa Mozartia niin, että se kuulostaa Mozartilta ja Prokofjevia niin, että se kuulostaa Prokofjevilta.

Muita vinkkejä:

- Tee parhaasi ja soita omana itsenäsi.
- Jos jaat lämmittelyhuoneen, pyri pitämään oma tapasi soittaa ja omat temposi mielessä. Älä ”hämäännä” muista.
- Kysy aina palautetta.
- Se, ettei saa orkesteripaikkaa, ei tarkoita, että olisi huono!
- Osallistu rohkeasti ja kerää kokemusta, jostakin se on aina aloitettava.

Koesoittaminen on asia, josta puhutaan paljon, mutta kirjallista tietoa ja ylös kirjattuja kokemuksia on hyvin vähän. Anni Virkkalakin (2011) toteaa omassa opinnäytetyössään, että ”Koesoitot lähes ainutlaatuisena ja haastavana työnhaun muotona herättävät keskustelua”. Toivon, että tämä työni antaa apua ja tietoa koesoittoon osallistumista harkitsevalle tai siihen valmistautuvalle huilistille konkreettisemmin keinoin kuin keskustelu. Kehotan ottamaan edellä mainitut vinkit kokeiluun. Itse tein niin ja vaikken orkesteripaikkaa saanutkaan, niin sain ehdottomasti hyvän kokemuksen, joka varmasti vie minua eteenpäin valitsemallani tiellä.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Baxtresser, J & Rearick, M. 1995. *Orchestral Excerpts For Flute with Piano Accompaniment*. U.S.A: Theodore Presser Company.

Chausovskij, Anton. 2016. Haastattelu.

Debussy, C. 1894. *Prélude à l'après-midi d'un faune*, Ausgabe für Flöte und Klavier. Wien: Universal Edition A.G.

Hiihivirta, Helena. 2016a. Haastattelu.

Hiihivirta, Helena. 2016b. Koesoittokuvaus Tampere Filharmonian pöytäkirjasta.

Jämsä, Annaleena. 2016a. Haastattelu.

Jämsä, Annaleena. 2016b. Puhelinsoitto koesoittopalautteesta.

Metsämuuronen, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia -sarja 4. Viro: International Methelp Ky.

Mozart, W.A. 1777. *Flötenkonzert G-dur KV313 Klavierauszug*. München: G. Henle Verlag.

Palola, E. 2007. ”Koesoitto on poikkeuksellinen työhönottomenettely”. *Muusikko* 2007 (6-7), 8-10.

Tampere Filharmonia. Huilun vuorottelevan äänenjohtajan toimi. Luettu 01.03.2016. <http://www.tamperefilharmonia.fi/fi/avoimet-tyopaikat/huilu/>

Virkkala, Anni. 2011. Koesoitto. Muusikon portti orkesterityöhön. Luettu 01.04.2016. <https://theseus.fi/bitstream/handle/10024/35967/Virkkala%20Anita.pdf?sequence=1>

LIITTEET

Liite 1. Haastattelu, Helena Hiilivirta

Aika ja paikka: Keskiviikko 27.01.2016 klo 11.00, Tampere-talo

Haastateltava: Helena Hiilivirta, Tampere Filharmonian intendentti

Intendentin tehtävät

1. Mikä on intendentin rooli orkesterin arjessa?
2. Mikä on intendentin tehtävä kun aletaan järjestää koesoittoa? Mitä kaikkea täytyy ottaa huomioon, kun koesoittoa aletaan järjestää.
3. Mikä on intendentin rooli koesoitto tilanteessa ja sen edetessä?
4. Millainen intendentin rooli on koesoittojen päätöksenteossa?

- Onko muita tapoja rekrytoida orkesterimuusikoita?

Orkesteripaikan hakijat

1. Koesoitto on muusikoiden rekrytointi tapa. Millainen on hyvä (ihanteellinen) hakija? Millaiset asiat vaikuttavat? Esim. Onko iällä merkitystä?
2. Millaisin perustein valitaan koesoittoon kutsuttavat hakijat? Mikä vaikuttaa siihen että kutsutaan? Mikä siihen että ei kutsuta?
3. Millainen painoarvo on hakijan koulutuksella? Entä niin sanotuilla muilla ansioilla?
4. Millainen määrä muusikoita keskimäärin hakee esimerkiksi huilistin paikkaa? Kuinka monta kutsutaan koesoittoon?

Koesoitto

1. Millaisia vaiheita koesoitto sisältää? Miten se etenee?
2. ”Soittotaito ratkaisee” → Mitä se tarkoittaa?
3. Miten koesoittoa arvioidaan? Arvioidaanko soiton eri osa-alueita? Mitkä ne ovat ja millaisella asteikolla niitä arvioidaan? esimerkiksi lasketaanko pisteitä tai muuta sellaista?
4. Jos arvioinnissa on eri osa-alueita niin onko niillä erilaiset painoarvot arvostelussa? Vaikuttaako esimerkiksi jokin asia enemmän kuin jokin muu? Olisiko esimerkkiä siitä kun on kaksi hyvää hakijaa, mutta eri vahvuudet niin mikä sitten on ollut ratkaiseva tekijä?

Koesoiton päätöksenteko

1. Kuka koesoiton vastaanottaa? Ketä on lautakunnassa?
2. Miten päätöstä tehdään? Äänestetäänkö? Pyritäänkö neuvottelemalla samalle linjalle? Mitä, jos mielipiteet menevät pahasti ristiin?
3. Miten ”hyväksytyt” sijoitellaan? esim. Laitetaanko hakijat niin sanottuun paremmuusjärjestykseen jonoon, josta ensimmäisen jäädessä pois valitaan seuraava tilalle? Vai valitaanko vain yksi, joka saa paikan ilman minkäänlaista tarkempaa sijoittelua paremmuusjärjestykseen tai muuhun sellaiseen? Mikä voi olla syynä tai mitkä seikat vaikuttavat siihen, ettei ketään valita?

Koesoiton jälkeen

1. Mitä tapahtuu koesoiton jälkeen?
2. Millaiset asiat voivat vaikuttaa siihen, että koeaika ei hyväksytä? Mitä tapahtuu, jos koeaika hyväksytään? Mitä tapahtuu, jos koeaika ei hyväksytä?

-Tuleeko mieleen jotain sellaista, mitä haluaisit vielä kertoa tai en huomannut kysyä?

Liite 2. Haastattelu, Annaleena Jämsä

Aika ja paikka: Keskiviikko 23.3.2016 klo 11, Tikkurila

Haastateltava: Annaleena Jämsä, Tampere Filharmonian huilun äänenjohtaja

Huilun äänenjohtaja

1. Miten äänenjohtajan rooli eroaa tavallisen soittajan roolista?
2. Kuinka moneen koesoittoon olet osallistunut? Kuinka monta kertaa olet ollut koesoittolautakunnassa?

Hakijat

1. Millainen on ihanteellinen hakija?
 - Millaiset ominaisuudet ovat tärkeitä?
 - Mikä voi olla esteenä valituksi tulemiselle?
 - Onko esimerkkiä siitä kun on ollut kaksi vahvaa hakijaa niin mikä on ollut ratkaiseva tekijä? Mikä erottaa hyvien joukosta ne parhaat?
2. Millä perusteella koesoittoon kutsuttavat hakijat valitaan, jos päätös tehdään vain papereiden pohjalta? Kuka sen valinnan tekee?
3. Miten arvioit hakijoiden soittosuoritusta? Millaisia soiton osa-alueita erittelet mahdollisessa pisteytyksessä?

Koesoitto ohjelmisto

1. Millä tavalla äänenjohtajan toimen koesoitto ja tavallisen soittajan toimen koesoitto eroavat toisistaan?
 2. Kuka valitsee koesoitossa kysyttävät orkesteripaikat ja kappaleet? Onko joitakin vakiintuneita kappaleita ja paikkoja, jotka yleensä aina kysytään?
 3. Millaista osaamista testataan usein ensimmäisellä kierroksella soitettavalla Mozartin konsertolla?
 4. a) Millaista osaamista seuraavissa orkesteripaikoissa mitataan?
b) Millaisia asioita koesoittoon valmistautuvan huilistin pitäisi seuraavissa orkesteripaikoissa ottaa huomioon?
- C. Debussy: Prélude à l'après-midi d'un faune
 - Ravel: Daphnis & Chloe
 - J. S. Bach: Aria, "Aus Liebe will mein Heiland sterben"
 - G. Bizet: Carmen, Entr'acte
 - F. Mendelssohn: Midsummernight's Dream', Scherzo
5. Miten orkesteripaikkoja tulisi harjoitella? Pitäisikö harjoittelun poiketa jotenkin soolorepertuaarin harjoittelusta?
 6. Mitä tarkoittaa olla hyvin valmistautunut koesoittoon?

Olisiko vielä jotain, mitä en huomannut kysyä? Kenties jokin vinkki koesoittoon valmistautuvalle?

Liite 3. Interview, Anton Chausovskij

Time and place: Saturday 04.03.2016 at 16.45, Tampere-talo

The person to be interviewed: Anton Chausovskij, Tampere Philharmonic orchestra co-concertmaster

Concertmaster in orchestra

1. What is the meaning of concertmaster in a symphony orchestra? What does the concertmaster do different compared to other musicians in an orchestra?
2. How many auditions have you attended? How many times have you been in the audition board?

Applicants

1. Who is an ideal applicant?
 - Which qualities in an applicant are positive?
 - Which qualities in an applicant give a negative image?
 - What is the thing that separates the best players from the good ones?
2. Who is the one to make the decision about which applicants will be invited to the audition? What are the things that are important when the decision is made only based to the papers?
3. How do you share the points to applicants? How do you evaluate the applicants?

Orchestral excerpts

1. What kind of ability is measured on the first round of an audition with the Mozart concerto?
2. a) What kind of ability is measured with the orchestral excerpts below?
b) What kind of things should be paid attention to in the orchestral excerpts below when a flutist is preparing herself/ himself for an audition?
 - C. Debussy: Prélude à l'après-midi d'un faune
 - Ravel: Daphnis & Chloe
 - J. S. Bach: Aria, "Aus Liebe will mein Heiland sterben"
 - G. Bizet: Carmen, Entr'acte
 - F. Mendelssohn: Midsummernight's Dream', Scherzo
3. How should orchestral excerpts be rehearsed? What means to be really well prepared for an audition?

Do you have any tip to give for flutists going to an audition?

Liite 4. Konserttiohjelma

Koesoitosta konsertiksi

Emilia Ilomäen opinnäytetyökonsertti

Torstaina 21.04.2016 klo 17.00, Hiekan taidemuseo

Museon sisäänpääsymaksu 7€/4€

Ohjelma:

Georges Bizet: Entr'acte *Carmen*-oopperan 3. näytöksestä

Emilia Ilomäki, huilu – Juhana Mattila, piano

Felix Mendelssohn: Scherzo teoksesta "*Kesäyön unelma*"

Emilia Ilomäki, huilu – Joel Papinoja, piano

Claude Debussy: Prélude à l'après-midi d'un faune

Emilia Ilomäki, huilu – Joel Papinoja, piano

Johann Sebastian Bach: Aaria, "Aus Liebe will mein Heiland sterben"

Matteus-passiosta

Emilia Ilomäki, huilu – Piia Rytönen, laulu – Juhana Mattila, piano

W.A. Mozart: Huilukonsertto G-duuri

Allegro maestoso – Adagio ma non troppo – Rondo

Emilia Ilomäki, huilu – Joel Papinoja, piano

Johdanto

“Koesoitosta konsertiksi” on osa opinnäytetyötäni, joka tutkii koesoittamista huilistin näkökulmasta.

Koesoitto on orkesterimuusikoiden rekrytointitapa – ainoa sellainen. Se on muusikoiden työhaastattelu. Koesoittamiseen löytyy vain niukasti kirjoitettuja ohjeita. Ohjeet siirtyvät pääasiassa suullisesti opettajalta oppilaalle – kokeneelta kokemattomammalle. Nuoren huilistin, joka osallistuu ensimmäistä kertaa koesoittoon, voi olla kirjallisen tiedon puutteen vuoksi haastavaa valmistautua tilanteeseen oikealla tavalla. Siitä syntyi idea tähän opinnäytetyöhön.

Koesoitoissa yleisesti kysytty ohjelmisto on todella laaja ja vaihtelee sekä orkestereittain että maittain. Tämän konsertin ohjelma valikoitui pääasiassa sen mukaan, mistä koesoitto-ohjelmistoon kuuluvista orkesteriteoksista oli löydettävissä hyvän kokonaisuuden muodostava sovitus huilulle ja pianolle. Mozartin huilukonsertto G-duurissa sekä Mozartin toinen konsertto D-duurissa ovat hyvin keskeistä koesoitto-ohjelmistoa, jotka useimmiten kysytään koesoiton ensimmäisellä kierroksella. Tällä hetkellä “muodissa” tuntuu olevan G-duuri konsertto ja siksi se valikoitui tämän konsertin ohjelmaan.

Olen tehnyt taustatyötä “Koesoitosta konsertiksi” -konserttia varten tutustumalla yleisesti koesoitoissa soitatettavaan ohjelmistoon, harjoittelemalla ja tutustumalla konsertissa kuultaviin orkesteriteoksiin syvemmin sekä haastattelemalla koesoittotilanteiden asiantuntijoita Tampere Filharmonian henkilökunnasta.

Emilia Ilomäki

Muusikot:

Emilia Ilomäki (s.1991) on tamperelainen huilisti, joka valmistuu kevään loppuun huilunsoiton opettajaksi Tampereen Musiikkiakatemiasta. Vuoden 2014 syksyn Ilomäki opiskeli Itävallassa Grazin taideyliopistossa ja puoli vuotta myöhemmin hän aloitti opiskelun Helsingin Sibelius Akatemiassa. Jälkimmäiset opinnot jatkuvat Tampereen ammattikorkeakoulusta valmistumisen jälkeen. Ilomäki on uutta musiikkia esittävän Tampering Ensemblen jäsen vuodesta 2015.

lissalmelais-suomalainen sopraano **Piia Rytönen** (s. 1990) aloitti ammatilliset lauluopintonsa 2009 Kuopion konservatoriossa opettajanaan Heli Paananen. Vuoden 2012-2013 hän opiskeli Enschedessä, Artez konservatoriossa Hollannissa opettajanaan Claudia Patacca. Tällä hetkellä Rytönen suorittaa Tampereen ammattikorkeakoulun esittävän säveltaiteen linjaa opettajanaan Petri Antikainen. Rytönen on ollut aktiivinen lied-duo Musicaren parissa pianisti Juuli Vaulasvirran kanssa vuodesta 2007. Pari on konsertoinut Suomessa ja myöhemmin Hollannissa ja Saksassa. Duo nähtiin Helsinki Lied kilpailun 2015 finaalissa ja palkittiin erikoispalkinnolla. Henkilökohtaisten kilpailujen saralla Rytönen on saavuttanut Heekin kunnallisessa laulukilpailussa 3. sijan Saksassa, sekä finaalipaikan Timo Mustakallio laulukilpailuissa 2015. Rytönen on uutta musiikkia esittävän Tampering Ensemblen jäsen vuodesta 2015.

Juhana Mattila (s. 1987) on tamperelais-suomalainen pianisti ja säveltäjä, joka valmistuu kevään päätteeksi TAMK Musiikin musiikkipedagogin opintopolusta. Mattila on vetänyt musiikin perusteiden kursseja, säveltänyt ja animoinut oman "Soiva luokka" -sarjan YouTubeen ja häntä voi myös usein kuulla soittamassa konserttikokonaisuuksia luotettuna "laulajien pianistina".

Valkealaislähtöinen **Joel Papinoja** opiskeli pianonsoittoa Sibelius-Akatemiassa professori Erik T. Tawaststjernan oppilaana sekä 2010-11 Erasmus-vaihto-oppilaana Dublinin musiikkiakatemiassa. Joulukuussa 2014 hän suoritti pianodiplominsa parhain mahdollisin arvosanoin. Hän on esiintynyt solistina sekä orkesteri- ja kamarimuusikkona muun muassa Lontoossa, New Yorkissa sekä toissa keväänä Melbournessa ja Canberrassa, Australiassa. Hän on myös aktiivinen ja kysytty liedpianisti, joka on esiintynyt monen Suomen eturivin laulajan kanssa koti- ja ulkomailla.

Liite 5. Konsertin taltiointi (DVD)